

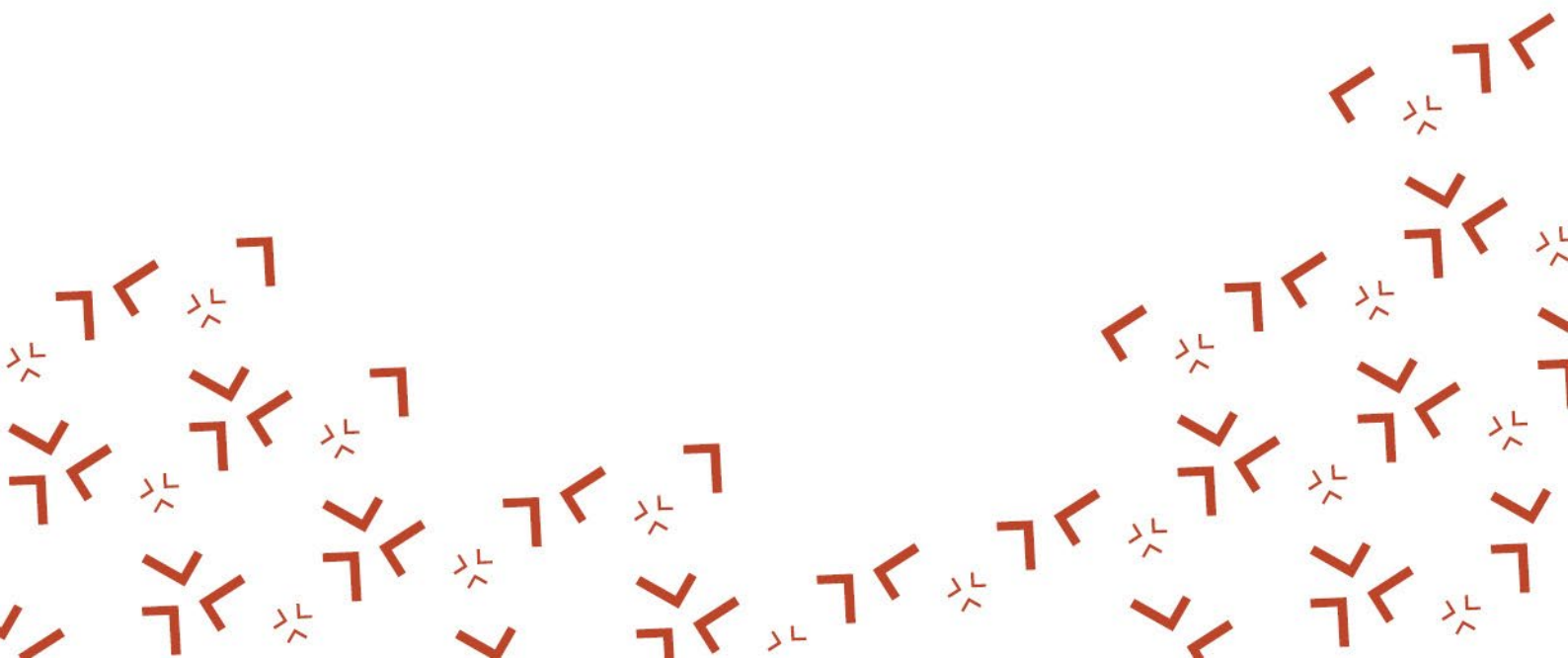
Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (kustantajan versio).

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat saattavat poiketa alkuperäisestä julkaisusta.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Tihinen, M. 2023. Tulevaisuuskuvien Lappi – trendit ja aktiivinen ennakointi. Lumen – Lapin ammattikorkeakoulun verkkolehti (2).

URL: <https://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=2d5c10f3-d250-47b7-9706-f6c0f8ebfa59>

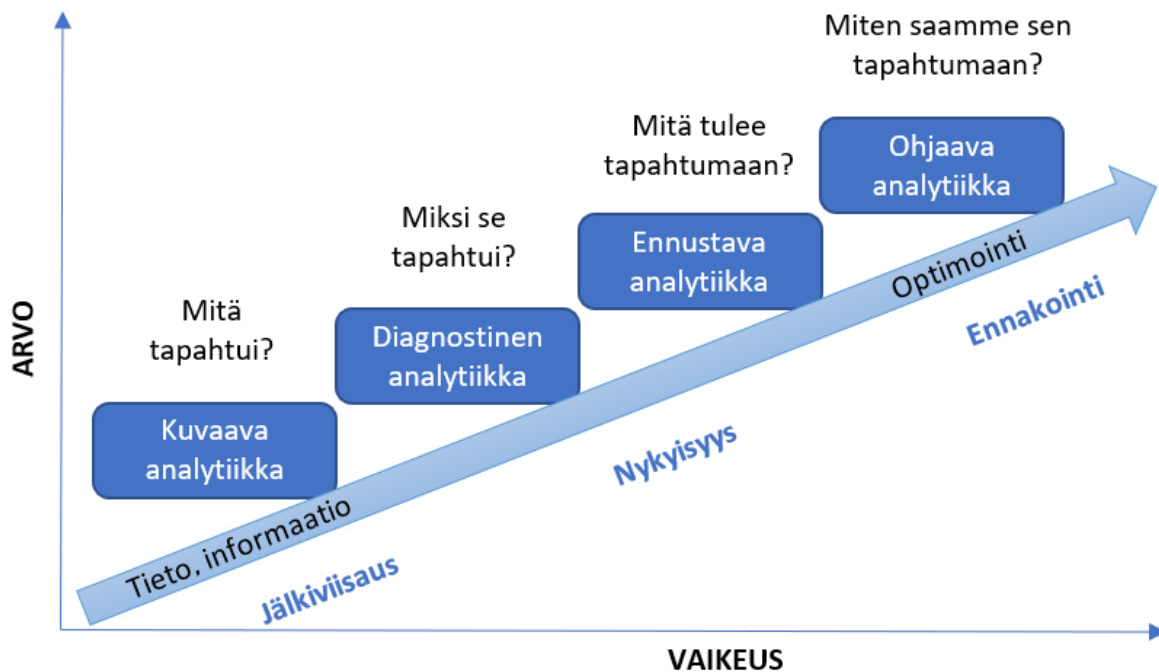

Tulevaisuuskuvien Lappi – trendit ja aktiivinen ennakointi

Maarit Tihinen, FT, yliopettaja (TKI), Master School, Vastuulliset palvelut, Lapin ammattikorkeakoulu

Ihmisellä on luontainen uteliaisuus tulevaisuutta kohtaan. Erilaisten taikauskojen ja luonnonilmiöiden avulla on vuosisatojen ajan pyritty ennustamaan tulevaa. Perimmäisenä tarkoituksena on ollut varautuminen tulevaan ja halu välttää ikäviä seurauksia. Ennakointi on paljon enemmän kuin suoraviivaista ennustamista. Ennakoinnissa tarkastellaan ilmiöitä ja toimintaympäristöä erilaisista näkökulmista ja pyritään tunnistamaan eri näkökulmien kautta millaisia megatrendejä, heikkoja signaaleja tai 'villejä kortteja' voidaan havaita.

Teknologian kehittyessä ja datamäärien lisääntyessä historiatiedon pohjalta ennustaminen on entistä helpompaa ja nopeampaa. Gartnerin (2012) data-analytiikan neliportainen kypsyysmalli avaa ymmärrystämme siitä, mitä ja miten olemassa olevan tiedon avulla voidaan päätellä tai tulkita.

Kuvio 1. Tiedon analysoinnin portaat (mukaillen Gartner 2012).

Alimmalla portaalla menneisiin tapahtumiin pohjautuvaa tietoa, kuten tilastoja, analysoitaessa saadaan kuva tapahtuneesta eli saadaan vastaus kysymykseen; *mitä tapahtui?* Toisella portaalla tähän yhdistetään analytiikkatyökalujen avulla eri tietolähteistä saatuja tietoja, niin voidaan löytää vastaus kysymykseen; *miksi se tapahtui?* Seuraavalla tasolla analysointiprosessiin tuodaan yhä kehittyneempiä työkaluja ja menetelmiä, esim. tekoälyä ja konelaskentaa, jolloin voidaan tuottaa erilaisia ennustemalleja, ns. todennäköisiä kuvauksia lähiajan tapahtumista eli saadaan vastauksia kysymykseen; *mitä tulee tapahtumaan?* Tyypillisesti nämäkään mallit eivät kykene täydelliseen ennustamiseen ja niiden todennäköisyys pienenee ajan kasvaessa. Mallin korkeimmalla portaalla on ns. ohjaavan analytiikan taso eli kysymys; *miten saamme sen tapahtumaan?* Kysymykseen sisältyy vahva ajatus siitä, että tulevaisuuteen pystytään vaikuttamaan.

Ennakoinnin keskeinen merkitys on tarjota ja tuottaa erilaisia näkökulmia mahdollisiin tulevaisuuksiin sekä tunnistaa toimenpiteitä, joita kehityskulut edellyttävät. Usein ennakointi nähdään positiivisen kehityskulun mahdollistajana, vaikka ennakointia voidaan myös aktiivisesti hyödyntää varautumisessa ja riskien hallinnassa tunnistamalla ei-toivottuun kehityspolkuun vaikuttavia tekijöitä.

Muotoillaan tulevaisuutta yhdessä

[Kansallinen ennakointi Suomessa 2020](#) -hankkeen loppuraportissa todetaan, että suomalaisessa ennakoinnissa on painotettu eniten todennäköisiä kehityskulkuja ja organisaatioiden lähipiiristä löytyvää tietoa. Ennakointia ei siis ole hyödynnetty sen laajassa merkityksessä. Parhaimmillaan ennakointi ymmärretään järjestelmälliseksi ja tietoiseksi tulevaisuustiedon synnyttämiseksi. Erityisesti ennakointia tulisi hyödyntää tiedolla johtamisessa sekä ylipäättänsä päätöksenteon alustavana ja tukevana prosessina. Ennakoinnin avulla voidaan esimerkiksi rakentaa erityyppisiä tulevaisuuskuvia – ei-toivottuja, todennäköisiä tai haluttuja – eri toimialoille tai toiminnoille. Esimerkkinä mainittakoon: 1) [Lapin Luotsin julkaisemat Lapin tulevaisuuskuvat 2040-luvulla](#), 2) [Opetushallituksen julkaisu \(Nyyssölä 2022\): Ennakointinäkökulmia koulunkäyntiin, kehittämiseen ja osaamiseen](#), 3) [Business Finlandin \(2022\) tunnistamat Suomen tulevaisuuden kasvumahdollisuudet](#), ja 4) [Sitran tammikuussa 2023 julkaisemat päivitettyt Megatrendit](#).

Voidaan kuitenkin kysyä, hyödynnämmekö kaikkea saatavilla olevaa ennakointitietoa päätöksenteossa? Kykenemmekö hyödyntämään aktiivisesti ennakointia siten, että

rakennamme elinympäristöämme, Lappia, toivottujen tulevaisuuskuvien suuntaan; pienin askelin, vakaasti ja päämäärätietoisesti, mutta aktiivisesti ennakoiden?

Ennakointiosaamista on mahdollista kehittää ja opiskella. Esimerkiksi kokoomateos [Tulevaisuustutkimus tutuksi – perusteita ja menetelmiä](#) tarjoaa aiheesta kiinnostuneille hyvät lähtökohdat tutustua tulevaisuudentutkimuksen maailmankuvaan sekä yleisesti käytössä oleviin menetelmiin. Myös Sitra on ansiokkaalla tavalla tuottanut mm. julkaisuja ja blogeja sekä koonnut sivuston [Tulevaisuuden tekijän työkalupakki](#) niin aloittelijoiden kuin aiheesta enemmänkin kiinnostuneiden tueksi.

Kohti haluttuja tulevaisuuksia

Ennakointiin liittyy oleellisena osana innovointi, koska tulevaisuus on avoin ja täynnä mahdollisuuksia. Rohkeat uudenlaiset näkökulmat, erilaiset tulevaisuuskuvat ja rohkeat skenaariot auttavat meitä suuntaamaan tulevaisuutta haluamaamme suuntaan. Innovoidut tulevaisuuskuvat pakottavat meidät kysymään: *miten saamme sen tapahtumaan?*

Tämän teemanumeron artikkeleita lukiessani vahvistui näkemykseni siitä, kuinka innovatiivinen ja osaava Lapin korkeakoulukonsernin henkilöstö sidosryhmineen onkaan. Useassa hankkeessa hyödynnetään rohkeasti ennakointimenetelmiä ja -osaamista erilaisten kohderyhmien kanssa toimiessa. Teemalahden artikkeleita oli kirjoitettu mm. [DigiUra](#), [Digitiimi](#), [Living Lab Pruntsi](#), [LuovaDigi](#), [Tourbit](#) ja [VALUE](#) -hankkeiden sekä [Poro- ja kotieläintilojen matkailupotentiaalin hyödyntäminen](#) -hankkeen ja [Vastuullisen muutoksenhallinnan osaamisen ja taitojen vahvistaminen](#) -hankeen toiminnoista. Artikkeleiden toimia-alat ulottuu Lapin perinteisten toimialojen, poro- ja kotieläintalouden sekä matkailu- ja palvelualojen, lisäksi laajasti yhteiskunnan eri tasolle, kuten johtamiseen, muutoksen hallintaan, urasuunnitteluun, ikäihmisiin, digitaitoihin, hyvinvointiteknologiaosaamiseen, aina luoviin aloihin asti. Lisäksi teemanumero avaa ennakointiin liittyviä näkökulmia ylemmän AMK-tutkintokoulutuksen kehittämistyöstä ja sisällöistä sekä tarjoaa lehden lukijoille niin konkreettisia näkökulmia kuin teorial tietoa ja ohjeistusta tulevaisuusverstas-menetelmän käyttöönottamiseksi niin työpaikoilla, hankkeissa kuin opinnäytetöissäänkin.

Mikäli tulevaisuutta tarkastellaan vain menneisyyteen peilaten, saadaan aikaan itseään toteuttava ennuste. Silloin tulevaisuuden tarjoamat mahdollisuudet jätetään hyödyntämättä.

Ennakointi on tulevaisuuden johtamista haluttuun suuntaan. Ajatuksen sisäistäminen tarjoaa valtavat mahdollisuudet!

Lämpimät kiitokset teemanumeron kolumnistille, Lapin liiton kestävän kehityksen asiantuntija Hanna-Leena Pesoselle, sekä Lapin AMKin henkilöstölle ja yhteistyökumppaneille mielenkiintoisista ja monipuolista artikkeleista. Otetaan Hanna-Leenan haaste vastaan ja treenataan jatkossakin tulevaisuuslihaksiamme ja tulevaisuusajatteluamme, muotoillaan aktiivisesti Lapin tulevaisuuskuvia yhdessä, *jotta saamme sen tapahtumaan!*

Lähteet:

Aalto, H-K., Heikkilä, K., Keski-Pukkila, P., Mäki, M. & Pöllänen, M. (toim.) 2022. Tulevaisuustutkimus tutuksi – perusteita ja menetelmiä. Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemianjulkaisuja 1/2022. Tulevaisuuden tutkimuskeskus. Turun yliopisto. Julkaisun pysyvä osoite on: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-249-563-1>

Business Finland. 4.10.2022. Suomen tulevaisuuden kasvumahdollisuudet. Viitattu 17.4.2023. <https://www.businessfinland.fi/ajankohtaista/uutiset/2022/suomen-tulevaisuuden-kasvumahdollisuudet>

Dufva, M. & Rekola, S. 2023. Megatrendit 2023 Ymmärrystä yllätysten aikaan. Sitra selvityksiä 224. Helsinki. Viitattu 17.4.2023. https://www.sitra.fi/app/uploads/2023/01/sitra_megatrendit-2023_ymmarysta-yllatysten-aikaan.pdf

Gartner. 2012. Magic Quadrant for BI platforms. Analytics Value Escalator.

Lapin tulevaisuuskuvat 2040-luvulla. Viitattu 17.4.2023. <https://lapinluotsi.fi/lapin-tulevaisuuksia-pitka-aikavali/lappisopimuksen-skenaariot-2/>

Nyyssölä, K. 2022. Koulutus tulevaisuudessa. Ennakointinäkökulmia koulunkäyntiin, kehittämiseen ja osaamiseen. Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2022:1. Viitattu 17.4.2023. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Koulutus_tulevaisuudessa.pdf

Pouru, L., Minkkinen, M., Auffermann, B., Rowley, C., Malho, M. & Neuvonen, A. 2020. Kansallinen ennakointi Suomessa 2020. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:17. Valtioneuvoston kanslia. Helsinki. Viitattu 17.4.2023. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-948-6>

Tulevaisuuden tekijän työkalupakki. Sitran web-sivusto. Viitattu 17.4.2023. <https://www.sitra.fi/hankkeet/tulevaisuuden-tekijan-tyokalupakki/>